

KOMPENDIUM

RAK RIKTIGERE ANTIBIOTIKABRUK I KOMMUNENE

www.riktigantibiotika.no

Antibiotikaseret for primærmedisin (ASP)

Senter for Kvalitet i Legekantor (SKIL)

INNHALDSFORTEGNELSE

INTRODUKSJON	3
SKILs E-PORTAL – ALT PÅ ETT STED	4
OVERSIKT – RAK	5
GRUPPEMØTE 1	6
GRUPPEMØTE 2	9
GRUPPEMØTE 3	12
GRUPPELEDELSE	15

INTRODUKSJON

Velkommen til klinisk emnekurs i riktigere antibiotikabruk!

Forskrivning av antibiotika i allmennpraksis avhenger av en rekke faktorer, blant annet pasientens forventninger, diagnostisk og prognostisk usikkerhet, erfaringer fra tidligere infeksjonsepisoder, tidspress og praksis ved lokalt sykehus. Forskjellige leger har forskjellige tilnærminger til disse forholdene. Det er derfor ikke så rart at forskrivningspraksis varierer mye mellom norske fastleger.

Sammenlignet med andre europeiske land ligger Norge ganske godt an når det gjelder kvaliteten på antibiotikaforskrivning i allmennpraksis – men det er fremdeles et stort forbedringspotensiale. For mye og for bredspektret antibiotika bidrar til en unødvendig økt risiko for antibiotikaresistente mikrober, og til unødvendige bivirkninger for pasienten. Vi tilbyr deg derfor et kurs som tidligere har vist seg å føre til riktigere antibiotikabruk, og som også har vært godt likt blant de deltagende allmennlegene.

Prosjektet er et samarbeid mellom Antibiotikasenteret for primærmedisin (ASP) og Senter for kvalitet i legekontor (SKIL). ASP bidrar med fagkompetanse og erfaring fra lignende prosjekter. SKIL tilbyr verktøy for å evaluere og forbedre egen legepraksis, og opplæring i hvordan bruke disse verktøyene. I løpet av dette kurset vil du lære metoder for å bedre oversikten over egen praksis knyttet til antibiotikaforskrivning og hvordan kvaliteten kan forbedres.

Kurset består av tre kollegagrupperesamlinger med forutgående e-læringskurs. Deltakelse på alle aktiviteter gir 15 kliniske emnekurspoeng til allmennlegers videre- og etterutdanning.

Gruppesekretæren vil ha ansvar for å gjennomføre det første gruppemøtet hvor opplegget for kurset blir gjennomgått. Det er opp til gruppen hvordan de neste to møtene blir gjennomført, om sekretæren skal lede hele kurset eller om ansvaret skal fordeles.

Deltakende leger vil før gruppemøte 2 og 3 få tilsendt forskrivningsrapporter fra Reseptregisteret. Møte 2 og 3 er spredt i tid (med 6-7 måneders mellomrom) for å se hvordan ulike tiltak kan endre forskrivningen.

Dette kompendiet gir en oversikt over kurset, og inneholder:

- Kjøreplan som beskriver det som skal gjennomgås på de ulike møtene
- Arbeidsark som skal fylles ut av den enkelte på møtene
- Oversikt over mulige tiltak for å forbedre antibiotikaforskrivningen

Takk for at du deltar på dette kurset. Vi ønsker deg lykke til og god fornøyelse!

Dersom du har spørsmål, kommentarer eller forslag til forbedringer av kurset – gi beskjed til koordinator Anne Britt Mølsæter, a.b.molsater@medisin.uio.no. Du finner også oppdatert info på www.riktigantibiotika.no og i SKILs e-portal.

Hilsen teamet i ASP og SKIL!

SKILs E-PORTAL – ALT PÅ ETT STED

I SKILs e-portal holder vi oversikt over gruppene, planlagte møter og oppgaver som må gjøres før og i forbindelse med gruppemøtene.

Alle deltagere må melde seg på kurset. Påmeldingssiden går du inn på via www.riktigantibiotika.no Du vil få tilsendt passord til den e-postadressen du oppgir.

Deretter kan du logge deg inn på e-portalen, enten via www.riktigantibiotika.no eller direkte på eportal.skilnet.no Brukernavnet er din e-postadresse. Dersom du ikke husker eller finner passordet – trykk på «glemt passord», så sendes nytt passord til din e-postadresse.

The screenshot shows the SKIL e-portal interface. At the top, it says 'Kurs / RAK - Antibiotikasenteret' and 'i Kompendium'. Below this is a list of course items with dropdown arrows: 'E-læring 1', 'E-læring 1 prøve', 'Gruppemøte 1', 'Arbeidsark 1', 'E-læring 2', 'E-læring 2 prøve', 'Gruppemøte 2', and 'Arbeidsark 2'. To the right of this list, the 'E-læring 1' item is selected, showing a 'Beskrivelse:' section with the text 'Første e-læringskurset i Antibiotikakurset'. Below the description is a green button labeled 'ÅPNE'.

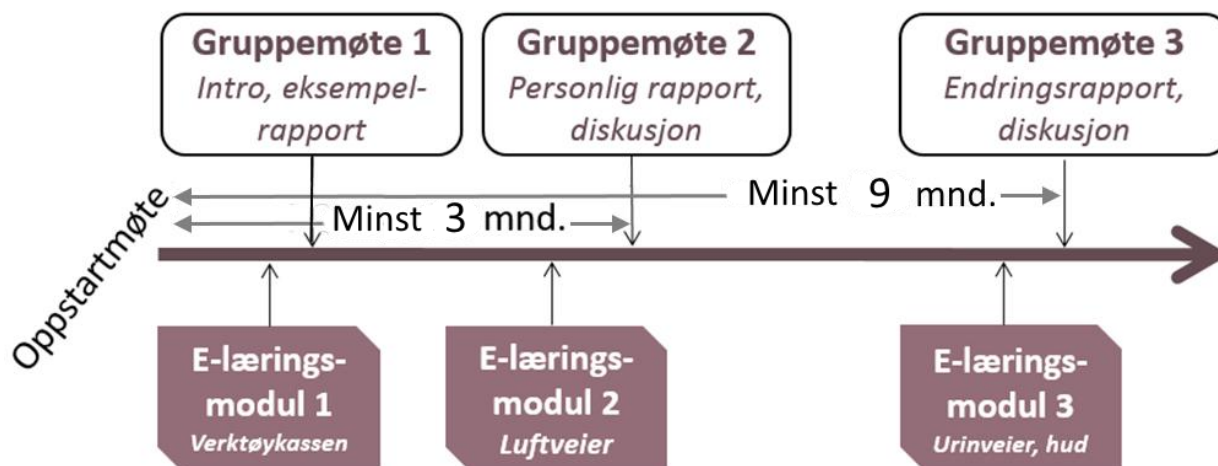
I e-portalen får du opp RAK-dashboardet. Her kan du:

Gjennomføre e-læringskurs: Velg det aktuelle e-læringskurset i kolonnen til venstre, og trykk på den grønne knappen «Åpne».

Ha oversikt over neste gruppemøte: Velg det aktuelle gruppemøtet i kolonnen til venstre.

Levere inn arbeidsark til de aktuelle gruppemøtene: Velg det aktuelle arbeidsarket i kolonnen til venstre, og trykk på den grønne knappen «Åpne».

OVERSIKT – RAK-kurset

Illustrasjonen viser kursets gang. Forut for hvert gruppemøte tas **e-læringskurs** på 2 x 45 minutter. **Gruppemøtene** varer i 3 x 45 minutter. Innen 1 uke etter gruppemøtet sendes det inn **arbeidsark**. Til sammen blir dette et klinisk emnekurs på 15 timer.

E-læringskurs 1:

Verktøykassen; fem forskjellige tiltak som kan bidra til riktigere antibiotikabruk:

- Vent-og-se-resept
- Konsultasjonsteknikk **UFF-SVAR**: grundig **U**ndersøkelse/anamnese, få frem **F**rykt/engstelse og **F**orventninger, forklar om **S**ymptomer, **V**arighet og **A**ntibiotika/annen behandling, **R**esymer.
- Antibiotikafri resept
- Aktiv bruk av retningslinjene; www.antibiotikaiallmennpraksis.no
- Bedre bruk av supplerende undersøkelser

Gruppemøte 1:

Introduksjon, gjennomgang av eksempelrapport, arbeidsark

E-læringskurs 2:

Luftveisinfeksjoner; Akutt otitt, akutt sinusitt, sår hals, akutt bronkitt, pneumoni.

Gruppemøte 2:

Gjennomgang og diskusjon av personlig forskrivningsrapport, arbeidsark

E-læringskurs 3:

Urinveis- og hudinfeksjoner.

Gruppemøte 3:

Gjennomgang av oppdatert personlig forskrivningsrapport = endringsrapport, arbeidsark

GRUPPEMØTE 1

Læringsmål

- Kunne definere gode kvalitetsmål for antibiotikaforskrivning på kommunalt nivå
- Kunne vurdere styrker og svakheter knyttet til data i forskrivningsrapporten
- Kunne beskrive forbedringsmodellens tre spørsmål
- Foreslå tiltak for å forbedre kvaliteten

Agenda

1. INNLOGGING I E-PORTAL

Alle forsøker å logge på (enten med smart-telefon, nettbrett eller PC) ved å gå til <http://eportal.skilnet.no> eller via www.riktigantibiotika.no

Brukernavn er egen e-postadresse. Dersom du har glemt passord, kan du få tilsendt nytt fra påloggingssiden. Har du problemer med pålogging, send mail til kontakt@skilnet.no

På e-portalen finner dere Arbeidsark 1, som inneholder oppgavene som skal løses på dette møtet. Utfylling av arbeidsarket gjøres under punkt 5.

2. DET VIKTIGSTE FRA NETTKURSET

Før dette møtet tok dere et nettkurs med grunnleggende kunnskap om kvalitetsarbeid og verktøykassen for antibiotikabruk. Ta en runde rundt bordet, hvor dere diskuterer følgende:

Hva lærte du i nettkurset du ønsker å ta med i din praksis?

3. POWERPOINTPRESENTASJON

Powerpointfil ligger tilgjengelig på eportal.skilnet.no. Gruppesekretær går gjennom denne presentasjonen, og gruppen diskuter spørsmålene som blir tatt opp der.

4. EKSEMPELRAPPORT PRESENTERES OG GJENNOMGÅS

Alle deltagerne har fått tilgang til en rapport over en anonymisert leges antibiotikabruk (se lenke under Gruppemøte 1 i e-portalen). Hver av indikatorene gjennomgås og diskuteres i plenum. Vi foreslår å gå gjennom en og en av indikatorene, og gjerne be hver enkelt av deltagerne om å kommentere etter tur. Det vil være naturlig å både diskutere nivået på denne legens bruk, hvordan han/hun ligger an sammenlignet med gruppe/kommune/land, og hvor god og relevant dere synes indikatoren er.

5. ARBEIDE MED OPPGAVER

Denne delen kan med fordel utføres i mindre grupper på to-tre kolleger. Alternativt kan det gjøres i plenum. Finn frem arbeidsark 1 i e-portalen eller noter her i kompendiet. Arbeidsarket leveres via e-portalen enten i løpet av møtet eller inntil 1 uke etter møtet. Svarene er anonyme.

Refleksjon over egen praksis er sentral, og arbeidsarket er en obligatorisk del av kurset. I tillegg inneholder det en evaluering som er viktig for oss.

Bruk tid på å diskutere punktene i arbeidsarket. Bli først enige om dere vil ha et felles mål i smågruppen/på kontoret, eller om hver enkelt ønsker å lage sine egne mål.

Arbeidsark 1:

MÅLSETNINGER

Hva tenker du er ditt forbedringspotensiale?

Prøv å formulere en målsetning knyttet til din egen antibiotikaforskrivning. Ønsker du å fokusere på ett spesielt sykdomsområde? Forsøk å DEFINERE målet, FOR HVEM og INNEN NÅR det skal nås.

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

GODE INDIKATORER

Hvilke data i rapporten kan følges for å se om målet nås?

Hva er fordelene med å benytte dette som en indikator? Kan du komme på mulige feilkilder knyttet til indikatoren(e)? Hvor raskt vil du vente å se forbedring med denne/disse indikatoren(e)? Velg gjerne hovedgruppe indikatorer (totalbruk, luftveisantibiotika, urinveisantibiotika, spesielle aldersgrupper).

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

TILTAK

Hvilke(t) tiltak tror du vil gi målbar forbedring?

I e-læringskurset før dette gruppemøtet og i powerpointpresentasjonen har vi presentert noen tiltak som i studier har vist seg å kunne forbedre antibiotikabruken i allmennpraksis:

- Vent-og-se-resept
- Konsultasjonsteknikk; UFF-SVAR
- Antibiotikafri resept
- Aktiv bruk av retningslinjene; www.antibiotikaiallmennpraksis.no
- Bedre bruk av supplerende undersøkelser

Diskuter tiltakene. Foreslå andre tiltak – tenk gjerne vidt og bredt. Involvere medarbeiderne/mer rådgivning pr telefon? Tiltak på kommunalt nivå? Pressemelding?

Det er ofte vanskelig å gjennomføre konkrete tiltak i praksis. Det kan skyldes manglende tid, manglende utstyr/ressurser eller andre ting. Derfor er det viktig å være realistisk i planleggingsfasen.

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

6. DISKUSJON I PLENUM OG AVTALE NYTT MØTE OM 1-2 MÅNEDER

Deltakerne oppfordres til å dele både egne forbedringspotensial, de(n) beste indikatoren(e) og forslag til tiltak i praksis med de andre i gruppen. Øvrige deltakere kan komme med sine synspunkt på de ulike forslagene.

7. FYLL UT PRESENSLISTE

Fyll ut presensliste og utnevnt en som kan ta vare på listen gjennom hele prosjektet.

GRUPPEMØTE 2

Læringsmål for samlingen

- Vurdere om data fra egen praksis avdekker forbedringspotensial
- Kunne beskrive PDSA-sirkelen for testing av tiltak
- Kunne planlegge tiltak knyttet til forbedring av egen antibiotikaforskrivning

Agenda

1. INNLOGGING I EPORTAL OG OVERSIKT OVER OPPGAVER

Alle forsøker å logge på (enten med smart-telefon, nettbrett eller PC), ved å gå til <http://eportal.skilnet.no> eller via www.riktigantibiotika.no

Brukernavn er egen e-postadresse. Dersom man har glemt passord, kan man få tilsendt nytt fra påloggingssiden. Har dere problemer med pålogging, send mail til kontakt@skilnet.no

På e-portalen finner dere Arbeidsark 2, som inneholder oppgavene som skal løses på dette møtet. Utfylling av arbeidsarket gjøres under punkt 5.

2. DET VIKTIGSTE FRA NETTKURSET

Før dette møtet tok dere et nettkurs. Ta en runde rundt bordet og diskutør følgende: Hva lærte du i nettkurset du ønsker å ta med i din praksis?

3. POWER-POINT-PRESENTASJON

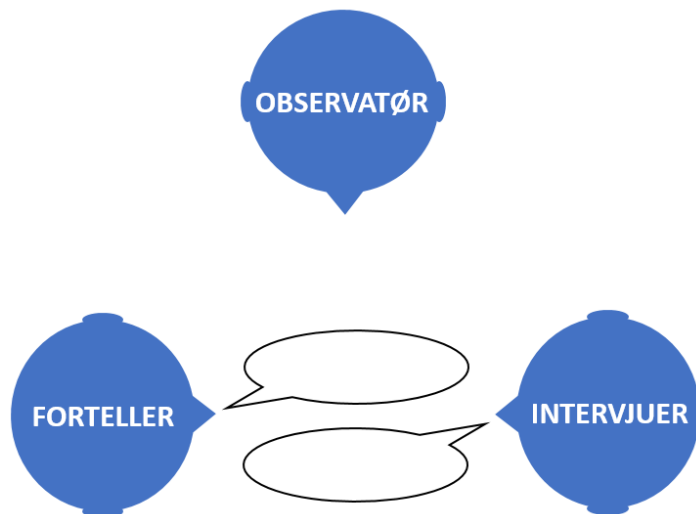
Dere har fått tilgang til en powerpoint-presentasjon i e-portalen. Denne gjennomgås i gruppen.

4. GJENNOMGANG AV FORSKRIVNINGSRAPPORT

På forrige møte ble forskrivningsrapporten for en anonym lege presentert. Denne gangen har dere fått en personlig forskrivningsrapport tilsendt i posten. Det anbefales at dere går gjennom denne i detalj.

Denne delen bør utføres i mindre grupper på tre-fire kolleger. Vi anbefaler at dere benytter Triade-modellen. Triade-modellen er basert på at hver deltager har ulike roller/oppgaver (som skal rullere etter tur) som ivaretar tre ulike perspektiv på kommunikasjonen:

- 1 «forteller» som legger fram sin rapport til...
- 1 «intervjuer/kritisk venn» (som kan komme med oppklarende spørsmål) og...
- 1 observatør (som etter at forteller/intervjuer har avsluttet samtalen, skal referere og oppsummere innholdet (dersom gruppe á 4-5 personer: ha 2-3 observatører)

Det er viktig å holde på de tre ulike perspektivene i gruppen under samtalen. Det fremmer alles utbytte. Etter 10-15 minutter kan man bytte roller slik at alle får presentert sin rapport på 30-45 minutter.

NB! Her er det ikke om å gjøre å ha den «beste» rapporten. Det kan være flere årsaker til forskjeller mellom ulike praksiser, blant annet kan pasientpopulasjon og antall ø-hjelptimer påvirke tallene. Viktigere enn å forsvare egne data er det å få løftet fram de dilemma og vanskelige avveininger som kan ligge bak.

5. ARBEIDE MED OPPGAVER

Denne delen kan med fordel også utføres i mindre grupper på to-tre kolleger. Alternativt kan det gjøres i plenum. Finn frem arbeidsark 2 i e-portalen eller noter her i kompendiet. Arbeidsarket leveres via e-portalen enten i løpet av møtet eller inntil en uke etter møtet. Svarene er anonyme.

Refleksjon over egen praksis er sentral, og arbeidsarket er en obligatorisk del av kurset. I tillegg inneholder det en evaluering som er viktig for oss.

Arbeidsark 2:

EVALUERING AV TIDLIGERE TILTAK

Beskriv eventuelle tiltak gjennomført etter forrige møte

Noen av dere har kanskje innført nye tiltak eller endringer i praksis etter forrige møte. Beskriv tiltaket, og vurder: Bør tiltaket bli en standard del av praksis? Bør tiltaket endres? Bør tiltaket forkastes?

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

NYE MÅLSETNINGER

Beskriv nye målsetninger

Når dere får forskrivningsrapport på egen praksis kan det dukke opp andre forbedringspotensial enn sist. Hva ønsker du å forbedre i din praksis innen antibiotikaforskrivning? Forsøk å definere målet konkret.

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

GODE INDIKATORER

Hvilke data i rapporten kan følges for å se om målet nås?

Hva er fordelene med å benytte dette som en indikator? Kan du komme på mulige feilkilder knyttet til indikatoren?

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

TILTAK

Hvilke(t) tiltak tror du nå vil gi målbar forbedring?

Velg blant tiltakene presentert i Verktøykassen, eller andre tiltak du selv ønsker å benytte. Hvor ofte/hvor mye kommer du til å benytte tiltaket? Hvordan skal du huske det?

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

6. DISKUSJON I PLENUM OG AVTALE NYTT MØTE OM CA 6 MÅNEDER

Deltakerne oppfordres til å dele både egne forbedringspotensial, de(n) beste indikatoren(e) og forslag til tiltak i praksis med de andre i gruppen. Øvrige deltakere kan komme med sine synspunkt på de ulike forslagene.

7. FYLL UT PRESENSLISTE

Fyll ut presensliste og sørg for at den tas vare på gjennom hele prosjektet.

GRUPPEMØTE 3

8-9 måneder etter gruppemøte 1

Læringsmål for samlingen

- Kunne vurdere effekt av tiltakene planlagt ved å se på egne data
- Vurdere om tiltakene bør innføres som en del av fast praksis, eventuelt justeres
- Vite hvordan kvaliteten skal opprettholdes over tid

Agenda

1. INNLOGGING I EPORTAL OG OVERSIKT OVER OPPGAVER

Alle forsøker å logge på (enten med smart-telefon, nettbrett eller PC) ved å gå til <http://eportal.skilnet.no> eller via www.riktigantibiotika.no

Brukernavn er egen e-postadresse. Dersom du har glemt passord kan du få tilsendt nytt fra påloggingssiden. Har dere problemer med pålogging, send mail til kontakt@skilnet.no

På e-portalen finner dere Arbeidsark 3, som inneholder oppgavene som skal løses på dette møtet. Utfylling av arbeidsarket gjøres under punkt 4.

2. DET VIKTIGSTE FRA NETTKURSET

Før dette møtet tok dere et nettkurs. Ta en runde rundt bordet og diskutør følgende: Hva lærte du i nettkurset du ønsker å ta med i din praksis?

3. POWERPOINT-PRESENTASJON

Dere har fått tilgang til en powerpoint-presentasjon i e-portalen. Denne gjennomgås i gruppen.

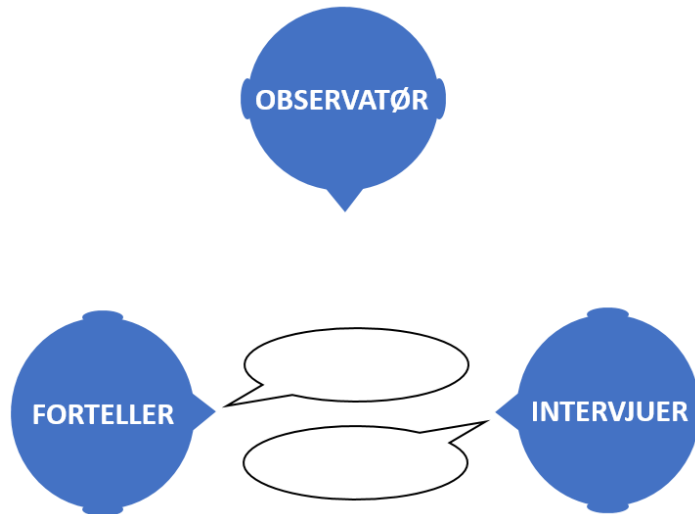
4. GJENNOMGANG AV ENDRINGSRAPPORT

Dere har i forkant av møtet fått en ny forskrivningsrapport i posten. Det er ofte store sesongvariasjoner i antibiotikabruken. 6-månedersperioden siden forrige samling er derfor sammenlignet med tilsvarende periode for det foregående år. Det anbefales at dere går gjennom endringsrapporten i detalj.

Denne delen bør utføres i mindre grupper på tre-fire kolleger. Vi anbefaler at dere benytter Triade-modellen. Triade-modellen er basert på at hver deltager har ulike roller/oppgaver (som skal rullere etter tur) som ivaretar tre ulike perspektiv på kommunikasjonen:

- 1 «forteller» som legger fram sin rapport til...
- 1 «intervjuer/kritisk venn» (som kan komme med oppklarende spørsmål) og...

- 1 observatør (som etter at forteller/intervjuer har avsluttet samtalen, skal referere og oppsummere innholdet (dersom gruppe á 4-5 personer: ha 2-3 observatører)

Det er viktig å holde på de tre ulike perspektivene i gruppen under samtalen. Det fremmer alles utbytte. Etter 10-15 minutter kan man bytte roller, slik at alle får presentert sin rapport på 30-45 minutter.

NB! Her er det ikke om å gjøre å ha den «beste» rapporten eller den største endringen. Det kan være flere årsaker til forskjeller mellom ulike praksiser. Viktigere enn å forsvare egne data er det å få løftet fram de dilemma og vanskelige avveininger som kan ligge bak.

5. ARBEIDE MED OPPGAVER

Denne delen kan med fordel utføres i mindre grupper på to-tre kolleger. Alternativt kan det gjøres i plenum. Finn frem arbeidsark 3 i e-portalen eller noter her i kompendiet. Arbeidsarket leveres via e-portalen enten i løpet av møtet eller inntil en uke etter møtet. Svarene er anonyme.

Refleksjon over egen praksis er sentral, og arbeidsarket er en obligatorisk del av kurset. I tillegg inneholder det en evaluering som er viktig for oss.

Fokus på dette møtet blir å vurdere hvilket tiltak som har fungert best hittil, og planlegge hvordan god kvalitet skal opprettholdes over tid.

Arbeidsark 3

DET BESTE TILTAKET HITTIL

Beskriv tiltaket/tiltakene som har fungert best i din praksis.

Beskriv eventuelt hvorfor det har vært vanskelig å gjennomføre tiltak.

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

Vil du gjøre tiltaket/tiltakene til en standard del av praksis?

Hvor ofte/hvor mye kommer du til å benytte tiltaket? Hvordan skal du huske det?

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

HVORDAN OPPRETT HOLDE GOD KVALITET OVER TID**Nye målsetninger og tiltak**

Når dere får endringsrapport kan det dukke opp andre forbedringspotensial enn sist. Hva ønsker du nå å forbedre i din praksis innen antibiotikaforskrivning? Vil du prøve ut nye tiltak?

Plass for notater, evt skriv rett inn i arbeidsarket i e-portalen

6. DISKUSJON I PLENUM

Deltakerne oppfordres til å dele både egne forbedringspotensial, de(n) beste indikatoren(e) og forslag til tiltak i praksis med de andre i gruppen. Øvrige deltakere kan komme med sine synspunkt på de ulike forslagene.

7. FYLL UT PRESENSLISTE

Fyll ut presensliste. Gruppesekretær sender informasjon om eventuelt fravær til prosjektgruppen; marte.ingvaldsen@medisin.uio.no

GRUPPELEDELSE

I RAK inviteres smågruppene/etterutdanningsgruppene til å delta på kurset. Hvis gruppen i fellesskap sier ja, inviteres gruppesekretær til et oppstartmøte i fylket. Etter dette leder gruppesekretær de tre gruppemøtene, fører presensliste, avtaler og skriver inn tidspunkt for neste gruppemøte i e-portalen.